

ESTEETÖN RAKENNUS JA YMPÄRISTÖ

Mikkelin rakennusvalvonnan ohje

Esteetömyssä rakennuksessa ja ympäristössä tilat ja toiminnot ovat helposti saavutettavat ja niissä toimiminen on turvallista. Esteetömyys palvelee toiminta- ja liikuntaesteisten ohella meitä kaikkia elämän eri vaiheissa, kuten lapsiperheen vaunu- ja ratasvaiheessa, tapaturmaisessa loukkaantumisessa, liikkumisesteisen vieraan vastaanottamisessa tai ikääntymisessä. Väestön ikärakenteen muuttuessa erilaisten apuvälineiden käyttö yleistyy ja asumisen esteetömyys korostuu.

Esteetömyyden tulee olla osa suunnittelun kokonaisuutta alusta alkaen. Hyvällä suunnittelulla esimerkiksi ulkoluiskat saadaan toiminnallisesti ja esteettisesti luontevaksi osaksi rakennusta, kosteusturvallisuus huomioiden. Pää- ja rakennussuunnittelijan (=arkkitehtuurin suunnittelija) osaaminen ja vastuu esteetömyyden edistäjänä korostuvat.

Mikkelin kaupungin esteetömyyssuunnitelma on hyväksytty kaupunginhallituksessa 13.1.2014. Mikkelin rakennusvalvonta on toteuttanut esteetömyydelle asetettuja tavoitteita laatimalla oman toimintaohjeensa. Mikkelin rakennuslautakunta on hyväksynyt tämän ohjeen 16.12.2014.

Toiminta Mikkelin rakennusvalvonnassa

Esteetömyydessä on toteuduttava vähintään määräysten mukainen taso. Tulkinnallisissa asioissa kannattaa jo suunnittelun luonnosvaiheessa olla yhteydessä rakennusvalvontaan. Tulkinnallisia asioita ovat esim. korjaus- ja muutostöiden kohteet sekä asuinrakentamisessa arviointi pientalotonttien maaston muodon ja korkeuserojen soveltuvuudesta esteetömälle kulkuyhteydelle ja sisäänkäynnille.

Esteetömyyden toteutuminen esitetään riittävän yksityiskohtaisesti laadituissa **pääpiirustuksissa** (=rakennuslupapiirustuksissa).

Erityiskohteissa voidaan lisäksi edellyttää erillinen **kulkureittisuunnitelma** ja **havainnointi- ja toimintakykysuunnitelma** sekä **vammaisneuvoston lausunto**. Havainnointi- ja toimintakykysuunnitelmassa käydään seikkaperäisesti läpi esimerkiksi näkemiseen, kuulemiseen, selkeyteen ja ulottuvuuteen liittyvät asiat. Ennen rakennuksen varsinaista käyttöönottokatselmusta voidaan edellyttää erillisen **esteetömyyskatselmuksen** pitämistä.

Erityiskohteita ovat esimerkiksi:

- päiväkodit, lastenkodit, koulut
- vanhuksille rakennettavat tilat, vanhainkodit
- sairaalat, terveysasemat, yksityiset hoitolaitokset
- yleisön palveluun liittyvät tilat ja rakennukset, virastot, kirjastot, matkakeskukset
- apteekit, pankit
- kirkot, konserttitalot, elokuvateatterit, suuret ravintolat
- uimahallit, liikuntarakennukset

Toiminta Mikkelin rakennusvalvonnassa

ASUNTORAKENTAMINEN

- Yhden asunnon erillispientaloissa esteettömyyden toteuttamista suositellaan, vähimmäisvaatimuksena on esteettömän kulkuyhteyden ja sisäänkäynnin suunnittelu ja esittäminen varauksena, katkoviivalla pääpiirustuksissa.
- Pientaloissa esteetön kulkuyhteys ja sisäänkäynti vaaditaan toteutettavaksi paritalosta alkaen.
- Kaikissa kaksikerroksisissa tai porrastetuissa pientaloissa suositellaan sisäänkäyntitasen yhteyteen esteettömästi mitoitettut kaikki asumiselle välttämättömät tilat (wc- ja pesutilat, pyykinhuoltotila, ruoanlaittomahdollisuus, asuinhuone).

TYÖPAIKKARAKENTAMINEN

Työpaikkarakennuksissa ja henkilöstötiloissa tilat suunnitellaan esteettömiksi työn luonne huomioiden. Henkilöstötiloja ovat puku-, vaatteiden säilytys-, pesu-, wc-, ruokailu-, lepo- sekä odotustilat (myös ensiaputila).

Tuotantorakennukset:

- Jos kaksikerroksisessa tuotantorakennuksen toisessa kerroksessa on toimistotilaa alle 100 htm² ja sisääntulokerroksessa on vastaavia liikkumisesteisille soveltuvia tiloja, ei hissien rakentamista vaadita. Hissivaraus on kuitenkin suunniteltava ja esitettävä. Esteettömään sisääntulokerrokseen sijoitetaan henkilöstötilat.

Toimistorakennukset:

- Toimistotilat suunnitellaan aina esteettömiksi.
- Kaksikerroksisessa toimistorakennuksessa tulee olla hissiyhteys kerrostasojen välillä, joka palvelee sekä työntekijöiden että asiakkaiden liikkumista.

Henkilöstötilat:

- Muuntojoustavassa liiketilassa, jonka pinta-ala on alle 300 htm² ja työntekijöitä on alle 5 hlöä, tulee olla vähintään esteetön wc-varaus.
- Rakennuksessa sijaitsevat erilliset työ-, palvelu- ja liiketilat voivat käyttää yhteisiä liikkumisesteisille soveltuvia wc- ja sosiaalitiloja, jos ne ovat sijoitettu yleisiin tiloihin ja niihin on esteetön ja kohtuullinen matka työpaikalta.
- Alle 1000htm² myymälätiloissa henkilökunnan esteettömänä wc-tilana voi toimia myös yleisön käytössä oleva esteetön wc-tila (ei kuitenkaan sosiaalitilana)
- Henkilöstötiloihin tulee olla helppo ja esteetön kulkuyhteys ilman kiertoteitä

➤ Lisätietoja Oulun rakennusvalvonnan yleiset rakennukset –ohjekortista

http://www.ouka.fi/c/document_library/get_file?uuid=ea1267c6-6aeb-46d0-8533-07415445cb0e&groupId=486338

LIKKUMISESTEETTÖMIEN AUTOPAIKKOJEN LUKUMÄÄRÄ

Asuntorakentaminen:

- 1 LE-AP ≤ 15 ap (esim. vieras-ap)
- 2 LE-AP / 16-50 ap
- +1 LE-AP / alkava + 30 ap

Liike- ja palvelurakentaminen:

- 1 LE-AP ≤ 15 ap
- 2 LE-AP / 16-50 ap
- +1 LE-AP / alkava + 50 ap

Työpaikkarakentamisessa noudatetaan liike- ja palvelurakentamisen autopaikkojen mitoitusta, ellei työn luonteesta muuta johdu.

LIKKUMISESTEETTÖMILLE SOPIVAT WC-TILAT

Ravintolat ja kahvilat:

- 11 - 50 asiakaspaikkaa, 1 esteetön wc-tila (voi yhdistää miesten tai naisten wc:n kanssa)
- 51 - 400 asiakaspaikkaa, 1 muista wc-tiloista erillinen esteetön wc-tila
- > 400 asiakaspaikkaa, tapauskohtainen harkinta

Kokoontumistilat ja katsomot:

Esteetömiä wc-tiloja on varattava tilan käyttäjämäärä ja toiminnan luonne huomioon ottaen tarpeellinen määrä.

- Suuret yleisötilaisuudet, alkavaa 1000 osallistujaa kohden, 1 esteetön wc-tila. Mikäli tilaisuus on pitkäkestoinen (yli 5 tuntia) tai tilaisuudessa anniskellaan alkoholia, käytetään tapauskohtaista harkintaa.

Toimistorakennukset:

Esteetön wc-tila sijoitetaan jokaiseen kerrokseen.

Esteettömyyden toteutuminen esitetään riittävän yksityiskohtaisesti laadituissa **pääpiirustuksissa** (=rakennuslupapiirustuksissa).

Asemapiirustuksessa 1:200/(1:500) esitetään:

- pihatiet- ja käytävät, pintamateriaalit ja riittävä määrä korkomerkinkeitä
- sisäänkäyntien ja terassien sekä lattian tasokorot
- maastoportaiden etenemä, nousu ja käsijohteet
- ulkoportaiden etenemä, nousu ja käsijohteet (tai esitetty pohjapiirustuksessa)
- rakennettujen sekä varauksina olevien luiskien kaltevuus, alku- ja loppupään tasokorot, kriittiset leveys- tai pituusmitat ja käsijohteet (tai esitetty pohjapiirustuksessa)
- pyörähdysympyrät tarvittaessa
- varaukset katkoviivalla (esim. luiskavaraus, nostinvaraus)

Pohjapiirustuksissa 1:100/(1:50) esitetään:

- pyörähdysympyrät 1300/1500 mm wc-, pesutilassa sekä sisäänkäynnin yhteydessä. Ulko-oven avautumiskaaren ulkopuolelle tulee mahtua vähintään 1500 mm pyörähdysympyrä tasanteelle sijoittuen, myös pientalojen varauksia suunniteltaessa.
- oviaukkojen koko (vapaa leveys mittalukuna tai esim. ulko-ovi 10M, saunan ovi 9M tai varauksena 7+2M vesieristettä rikkomatta)
- portaiden etenemä, nousu ja käsijohteet
- luiskien kaltevuus, alku- ja loppupään tasokorot, kriittiset leveys- tai pituusmitat ja käsijohteet
- kaiteiden ja käsijohteiden korkeus (esim. h=900 mm)
- lattiatasojen, sisäänkäyntitasanteen ja parvekkeiden/terassien tasokorot
- varaukset esitetään katkoviivalla

➤ Lisätietoja mm. Oulun rakennusvalvonnan sivuilta, erityisesti esteettömyyden ohjekorteista:

<http://www.ouka.fi/oulu/rakennusvalvonta/esteettomyys1>

➤ Suomen rakentamismääräyskokoelma (F1, G1, F2):

http://www.ym.fi/fi-FI/Maankaytto_ja_rakentaminen/Lainsaadanto_ja_ohjeet/Rakentamismaarayskokoelma

ESTEETTÖMYYDEN MUISTILISTA

Avuksi suunnittelu- ja toteutusvaiheeseen

☒ Vaaditaan ☐ Pientaloissa suositus

	Vaatimukset	Huom!
Asuinrakennukset		
Liikuntaesteiselle soveltuva autopaikka	☒ Lukumäärä kpl ☒ Sijoitus ☒ Koko (5000 x 3600) ☒ Merkinnot	Merkinnot toteutusvaiheessa, alkaen 3 asunnon kohteissa
Kulkuyhteydet ulkona - kulkuväylä - luiskat - portaat - käsijohteet	☒ Pääsy rakennukseen ☒ Pääsy autopaikalle ☐ Pääsy leikkipaikalle ☐ Pääsy oleskelualueille ☐ Pääsy muut välttämättömät alueet	1 asunnon erillispientalossa riittää varaus. Vapautus pientaloissa maaston muodon tai korkeuseron perusteella harkitaan tapauskohtaisesti
Kulkuyhteydet ulkona/sisällä - välttämättömät tilat G1 3.3 ohje - saunaosastot - talopesula - varastotilat	☒ Kulkuväylä (1500/1300) ☒ Luiskat (1:20 / 1:12,5) ☒ Portaat ulkona - kattamaton 390/130 - katettu 300/160 ☒ Portaat sisällä 270/180 ☒ Käsijohteet (900 / 700) ☒ Ovet (850 / 800) ☒ Kynnykset (≤20)	Poikkeustapauksissa 300/160 Poikkeustapauksissa 250/190 Saunan ovesta 7+2 ratkaisu mahdollinen vesieristettä rikkomatta Parvekkeen kynnyks ≤ 50 viistettynä
Hissi G1 4.2.1	☐ Sijainti ☐ Mitat (1400 x 1100/1340)	
Wc- ja pesutilat G1 3.2.3	☐ Sijainti ☐ Mitat ☐ Varusteet ☐ Tunnukset	Tunnukset toteutusvaiheessa, yleisissä tiloissa

Kokoontumistila		
	☒ Äänentoistojärjestelmä ☒ Pyörätuolipaikat	
Hallinto-, palvelu- ja liikerakennus		
	☒ Portaat sisällä 300/160 ☒ Käsijohteet (900 / 700)	Molemmiin puoleisesti
Majoitustilat		
	☒ Osa huoneista esteettömiä	